

› Børnekulturen har indtaget de nye medier. Men selvom chat-rum og sms'er giver helt nye muligheder for mobning og chikane, ligner konflikterne noget, vi har set før. Det er skænderierne med de nærmeste, som gør mest ondt. De anonyme mobbere får den kolde skulder.

INGEN GIDER SKÆNDES MED EN NAVNLØS

Arto.dk bryster sig af at være Danmarks mest besøgte hjemmeside blandt unge. 546.000 har indtil videre valgt at oprette en personlig profil på siden, som gør det muligt for brugerne at kommunikere ved hjælp af blandt andet debatter, dagbøger og sms. Og kommunikeret bliver der. 687 millioner beskeder er der blevet udvekslet i hjemmesidens otteårige levetid. I sådan en storm af kommunikation må der nødvendigvis opstå konflikter, udelukkelse og mobning. Men selvom mediet er nyt, er konflikterne kendte, siger professor Birgitte Holm Sørensen. Hun er leder af forskningsprogrammet Medier og IT i læringsperspektiv på Danmarks Pædagogiske Universitet og har i mange år beskæftiget sig med børn og unges brug af medier.

"Jeg tror, årsagerne til de unges online-konflikter er de samme, som ligger i deres offline hverdagsliv. Bliver man uvenner eller sure på hinanden, ligger det i børnekulturen, at man siger noget til hinanden, og man tager tit konfrontationen med det samme."

"Netop fordi medierne bliver så integreret i børnenes hverdagsliv, bliver nogle af de samtaler, de ellers ville have i den fysiske konfrontation, medierede. Medierne bliver blot et led i den konflikt, ligesom de bliver et led i at skabe venskaber. Derfor kan man tale om, at man har chikanerier på nettet," siger Birgitte Holm Sørensen.

'VIRKELIGE' KONFLIKTER GÅR ONLINE

De nye medier udvider mulighederne for mobning, men om de også øger omfanget af mobning, er et åbent spørgsmål, for der findes ingen sikre tal på området. Børnerådet lavede i 2004 en undersøgelse, som viste, at 12,5 procent var blevet mobbet via sms (se faktaboks). Til sammenligning angav 29,8 procent, at de var blevet generet fysisk. Den nyeste undersøgelse af chat og mobilmobning blandt unge blev offentliggjort i januar 2006 af konsulentgruppen AMOK. Her svarer 41 procent af de adspurgte børn, at de har haft voldsomme, negative chatoplevelser som f.eks. dødstrusler, trusler om bank og seksuel chikane. Spørger man børnene direkte, som Birgitte Holm Sørensen har gjort, lader problemet ikke til at have noget voldsomt omfang:

"De børn, jeg har snakket med, kender ikke så meget til problemet. De kender det fra chatkanalerne, men det er på et anonymt plan. Hvis nogen bliver grove på chatten, svarer de igen. De holder imidlertid hurtigt op, for man ved jo ikke hvem, der er i den anden ende, og så gider man ikke blive ved."

Den vurdering er Helios enig i. Helios hedder også Dan Poulsen, er 19 år og co-admin på arto.dk, hvilket vil sige, at han er en af →

> "Oplever børnene, at nogen, de kender, går ind under et andet navn på chatten, ved de alligevel godt, hvem det er. De kan godt gennemskue, hvem der er venner, og hvem der fjender."

de frivillige, som holder ro og orden på hjemmesiden og sætter eventuelle mobbere på plads.

"I mine øjne er niveauet, som det altid har været. Der vil altid være mobning, og der har altid været det i skoler, klubber, fritidshjem og lignende. Når mange unge bruger nettet, giver det nye muligheder for at mobbe hinanden. Men jeg mener ikke, at problemet hverken er stigende eller faldende. Internettet er bare en af mange måder, som unge kan komme i kontakt med hinanden på," forklarer Dan Poulsen og pointerer, at mange konflikter faktisk starter i det fysiske rum:

"Når mange mennesker er samlet, kan det ikke undgås, at der bliver ballade. På arto.dk er det muligt for 600.000 at komme i kontakt med hinanden utrolig let, og ikke alle vil kunne enes. Oftest ser vi dog, at det er problemer fra den virkelige verden, der bliver draget ind på arto.dk, som for eksempel mobning i skolen eller lignende. Personligt tror jeg, at det giver de unge mere sikkerhed, at de ikke skal stå og skændes med en anden person over for sig."

ANONYME MOBBERE ER YT

På nettet er det forholdsvis let at optræde anonymt. Der findes en lang række gratis programmer, som kan sløre ens identitet og gøre det umuligt at efterspore ens e-mails og øvrige færden på nettet. Der er dog også simple måder at blive anonym på. I et chatrum kan man f.eks. oprette flere identiteter, som gør det vanskeligt for de andre chattere at vide, hvem der står bag. En ideel situation for en mobber skulle man mene, men i praksis virker det ikke særligt godt, forklarer Birgitte Holm Sørensen.

"Hvis nogen bliver grove på chatten, så svares der igen, men det holder hurtigt op, hvis man ikke ved, hvem det er. Anonymiteten bringer det op på et helt andet plan – det går ikke en på på samme måde. Oplever børnene, at nogen, de kender, går ind under et andet navn på chatten, ved de alligevel godt, hvem det er. De kan godt gennemskue, hvem der er venner, og hvem der fjender. De ved godt, hvilke konflikter de er ude i."

Det billede kan Dan Poulsen genkende fra arto.dk:

"Som oftest kender de hinanden. Det er sjældent, vi ser ballademagere, der er herinde bare for at genere andre – og de, der er, ryger ud rimelig hurtigt efter. Vi er meget konkrete, når det gælder mobning, tilsvining og chikane. Med mindre det er en meget slem forseelse, får brugeren først en advarsel, hvor vedkommende får at vide, at det ikke er tilladt at genere andre. Sker det igen, vil profilen blive spærret. Ved racisme eller 'massemobning' bliver profilen spærret uden varsel," siger Dan Poulsen.

Dan Poulsen gør også opmærksom på, at brugerne på arto.dk er forpligtet til at overholde de officielle regler, som blandt andet forbyder mobning, trusler, pornografiske billeder og racistiske udtalelser. Skulle en mobber alligevel formaste sig til at genere andre på chatten og gøre det uden at blive opdaget af en vagthund som Dan Poulsen, er det dog langt fra sikkert, at vedkommende vil have held med sit foretagende. Som oftest vil de blive isoleret, siger Birgitte Holm Sørensen:

"Der er i mange sammenhænge stor selvjustits med, hvad man kan tillade sig, også på chatkanalerne. Jeg har interviewet nogle piger, som har oplevet, at der kommer slibrige fyre – det kalder de dem – ind på chatten. Når det sker, lukker pigerne af. De skriver direkte 'Der kommer en slibrig fyr', og så går de ud af rummet og lukker op et andet sted. Det gider de ikke være med til, og det ligger i børnenes kultur, at de adværer hinanden om, hvad de kan blive udsat for."

Den samme selvjustits gør sig også gældende andre steder end på chatten. Birgitte Holm Sørensen fortæller om et netværk af piger, som alle lavede hjemmesider om heste. Der var konkurrence om at lave den flotteste side, og en pige høstede anerkendelse for en særligt vellykket side. Indtil de andre opdagede, at hun havde snydt.

"De andre finder ud af, at hun rent faktisk har hugget ting fra deres hjemmesider, blandt andet billeder, og sat dem ind på sin egen hjemmeside. Resultatet er, at hun bliver udelukket fra netværket, fordi hun har overtrådt reglerne. Det handler om at have nogle flotte hjemmesider om heste, men man hugger ikke fra andre. Det er at overtræde 'netiketten'," siger hun.

VOKSNE UDEN ANELSE

Det lyder næsten for godt til at være sandt. Børn og unge opfører sig fornuftigt på nettet, overholder i det store hele netiketten og har ansvarsfulde kammerater til at vogte over eventuelle ballademagere. Tallene synes endda at bekræfte det positive billede. Ifølge en undersøgelse fra Red Barnet føler 76 procent af børnene sig ofte eller hele tiden trygge, når de chatter, og 34 procent siger, at de er mere åbne end til daglig. Men tilbage står stadig en gruppe, som ikke har de samme gode oplevelser.

"Mange af børnene er meget kompetente, fordi de bruger nettet så meget. Men selv om de er kompetente, står det altid tilbage som et problem, hvis kammeraterne begynder at angribe hinanden. Der rækker det ikke langt at være kompetent, hvis man virkelig føler sig ramt," siger Birgitte Holm Sørensen og gør opmærksom på, at mobningen kan antage meget ubehagelige former online:

> "I den fysiske konflikt forsvinder ordene i luften. De er sagt og gør ondt, men de forsvinder. Det kan i nogle sammenhænge virke meget værre, at man kan læse meget nedsættende ting om en selv på en hjemmeside."

"Jeg har hørt om en pige-gruppe, som lavede en hade-hjemmeside om en anden pige, de var i konflikt med. Det kan være slemt at se sig selv fremstillet på en hjemmeside, som er offentlig. I den fysiske konflikt forsvinder ordene i luften. De er sagt og gør ondt, men de forsvinder. Det kan i nogle sammenhænge virke meget værre, at man kan læse meget nedsættende ting om en selv på en hjemmeside," siger hun.

Forældre, lærere, pædagoger og andre, som har med børn og unge at gøre, skal derfor være opmærksomme på problemet. Men som oftest er de ikke på omgangshøjde med børnene.

"Jeg tror, at mange lærere og forældre ikke er klar over, at noget af mobningen flytter over på nettet. Lærerne og pædagogerne ved ikke, hvad børnene har gang i på nettet. De ser dem kun i fysisk form. Den digitale kultur er i meget højere grad taget i brug af børnene end de voksne. De er mange flere forskellige steder end de voksne – de har været frontløbere."

Dan Poulsen kunne næppe være mere enig:

"Problemet er, at forældrene ikke ved, hvad deres børn laver. Hvis du har en datter, som skal i byen, så spørger du: 'Hvor skal I hen, hvem skal I se, og hvad skal I lave?' Det er naturligt for forældre at gøre. Problemet er, at computeren står i hjemmet, og så tænker forældrene, at der ikke kan ske noget, for børnene sidder lige inde ved siden af. Men det er jo hele verden, de har kontakt med mere eller mindre."

Løsningen er ifølge Birgitte Holm Sørensen, at man behandler mobning på nettet på samme måde som mobning i det fysiske rum, som ofte bliver taget op i klassen og har en fremtrædende plads i debatten. Rådet fra Dan Poulsen er en opfordring til forældrene:

"Spørg dem, hvad Arto er, og bed dem om at vise nogle af funktionerne. På den måde får man bygget et tillidsforhold op: 'Mor og far vil gerne vide, hvad jeg laver, men de snager ikke.' Så tror jeg, at børnene også vil være mere tilbøjelige til at komme til deres forældre, hvis der opstår problemer." *

Anders Lindskov, anli@dpu.dk

BIRGITTE HOLM SØRENSEN

Professor og leder af forskningsprogrammet Medier og IT i læringsperspektiv ved Danmarks Pædagogiske Universitet. Hendes forskningsfelt er børn og unges brug af medier set i et læringsperspektiv, og hun er bogaktuel med antologien "Medier og it – læringspotentialer" udgivet på Danmarks Pædagogiske Universitets Forlag.

PERSONLIG HJEMMESIDE

WWW.DPU/OM/BIRGITTE

CHIKANE PÅ NETTET ER VÆRST

Hvad er værst? At blive kaldt 'luder' ansigt til ansigt eller i en e-mail? En amerikansk undersøgelse viser, at vi faktisk vurderer sex-chikane online som værre end samme type chikane foretaget i det fysiske rum.

Undersøgelsen blev gennemført ved at lade 270 studerende vurdere forskellige typer af sex-chikane, hvis de fandt sted i et online miljø og de tilsvarende typer, hvis de fandt sted i et klasselokale. Chikanen kunne bestå i eksplicite billeder, øgenavne, tilbud om samvær eller sex, kommentarer om påklædning eller nedsættende kommentarer om kvinder.

Resultatet af undersøgelsen viser, at nedsættende kommentarer om kvinder, øgenavne og kommentarer om påklædning virker mere generende, når de foregår online. Kun tilbud om samvær vurderes som mest generende, når de foregår i det fysiske rum. En forklaring, mener forskerne bag undersøgelsen, kan være, at online chikane er på skrift, hvilket antyder en mere velovervejet og seriøs hensigt fra den chikanerende persons side.

Kilde: Jodi K. Biber et al.: 'Sexual Harassment in Online Communications', *Cyberpsychology and behaviour* 2002 bd. 5 nr. 1 s. 33 – 42.

SÅDAN MOBBER SKOLEELEVER

Over hver tredje danske skoleelev bliver mobbet. Mobningen foregår typisk i skolegården eller i klasseværelset – og sjældnere via sms, som nogle medier har antydnet.

54,8% Bliver kaldt øgenavne

45,7% Mobbes med deres udseende

43,5% Bliver holdt udenfor

29,8% Generes fysisk

12,5% Mobbes via sms'er

Kilde: 'Mobning 2004: En undersøgelse i 7. klasse', udgivet af Børnerådet, marts 2004.